

مقایسه تطبیقی حروف جر عربی با حروف اضافه فارسی

تألیف

کریم جعفریان

انتشارات آزادی علم

سرشناسه	: جعفریان، کریم، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	: مقایسه تطبیقی حروف جر عربی با حروف اضافه فارسی / تألیف کریم جعفریان.
مشخصات نشر	: تبریز: آزادی قلم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.؛ ۱۴×۲۱ س.م.
شابک	: ۲۵۰۰۰ ریال؛ ۴-۵-۹۸۶۲۲-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۵ - ۱۱۰.
موضوع	: دستور زبان تطبیقی - حرف اضافه
موضوع	: Grammar, Comparative and general - Prepositions
موضوع	: زبان عربی - حرف جر
موضوع	: Arabic language - *Inflution
موضوع	: فارسی - حرف اضافه
موضوع	: Persian language - Prepositions
رده بندی کنگره	: ۴۱۵
رده بندی دیویی	: ۴۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۴۱۰۳۵

انتشارات آزادی قلم

۱. انتشارات آزادی قلم از هرگونه نقد نسبت به محتوای کتاب استقبال نمی کند.
۲. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به ناشر می باشد.
۳. نقل هرگونه مطلب با ذکر منبع بلامانع می باشد.

عنوان کتاب:	مقایسه تطبیقی حروف جر عربی با حروف اضافه فارسی
مؤلف:	کریم جعفریان
ناشر:	انتشارات آزادی قلم
ویراستار:	محمدرضا صوری آبریز
نوبت چاپ:	چاپ اول - تابستان ۱۴۰۰
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۲۲-۵-۴
قیمت:	۲۵۰۰۰ تومان

آدرس اینترنتی: www.azadigalam.ir پست الکترونیک: azadigalam@yahoo.com

تلفن مرکز بخش: ۰۹۹۰۱۳۰۸۷۹۰

تلگرام: @azadigalam-pub

اینستاگرام: @azadigalam

فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
۱۵	بخش اول: کلیات حروف جر عربی و حروف اضافه فارسی.....
۱۵	فصل اول: زبان عربی و زبان فارسی.....
۱۵	الف: حروف.....
۱۵	ب: قرابت و علت میان دو زبان عربی و فارسی.....
۱۸	فصل دوم: حروف اضافه در زبان فارسی.....
۱۹	۱. حروف اضافه از دیدگاه دستورنویسان.....
۲۲	الف: وظیفه ی حروف اضافه.....
۲۲	ب: ویژگی های ظاهری حروف اضافه.....
۲۳	ج: ساختمان حروف اضافه و انواع آن.....
۳۰	فصل سوم: حروف در زبان عربی.....
۳۱	الف: وجه تسمیه حروف جر و تقسیمات آن ها.....
۳۱	۱. انواع حروف جر.....
۳۴	۲. اهمیت حروف جر.....
۳۵	۳. تعدد معانی حروف.....
۳۷	بخش دوم: گزینش حروف جر عربی با حروف اضافه فارسی.....
۳۷	فصل اول: حروف جر عربی با حروف اضافه ساده فارسی.....
۳۸	الف: نمایندگان اصلی در حروف جر عربی و حروف اضافه ساده فارسی.....
۳۸	ب: مقایسه ی حرف جر «من» و حرف اضافه «از».....
۳۸	۱. حرف جر «من».....
۳۹	الف: "من" جاره زائده.....
۳۹	۱. نفی جنس.....
۳۹	۲. تأکید عموم.....
۳۹	ب: «من» جاره غیر زائده.....
۳۹	۱. ابتدای غایت.....

۴۱	الف: ابتدای غایت مکانی
۴۱	۱. ابتدای غایت حقیقی در مکان
۴۲	۲. ابتدای غایت مجازی مکانی
۴۳	ب: ابتدای غایت زمانی
۴۴	الف: ابتدای غایت حقیقی زمانی
۴۵	ب: ابتدای غایت مجازی زمانی
۴۶	ج: ابتدای غایت در اشخاص
۴۷	د: ابتدای غایت در رویدادها
۴۷	۲. تبعیض
۴۹	۳. بیان جنس
۵۱	۴. تحلیل
۵۴	۵. تعویض
۵۵	۶. استعلا
۵۹	۷. مجاوزت
۶۳	۸. انتساب
۶۵	۹. استعانت
۶۷	۱۰. تعریف
۶۹	۱۱. تفصیل
۷۱	۱۲. تفضیل
۷۲	۱۳. تباعد
۷۴	۱۴. بیان منشأ یک امر
۷۵	۱۵. موافقت و مطابقت
۷۷	۱۶. تعاقب
۷۸	۱۷. ظرفیت
۸۰	فصل دوم: معانی غیر مشترک موجود در حرف اضافه «از»
۸۰	۱. اختصاص
۸۱	۲. احتوا

مقدمه

«حرف»، در لغت به معانی گوناگونی به کار می رود و از آنها: طرف، جانب، لبه، کناره، تیزی شمشیر می باشد. (دهخدا، ۱۳۷۷: ۸۸۴۵، ج ۶) و در اصطلاح بر یکی از موارد زیر اطلاق می گردد:

یا واحد گفتار که همان سخن است می باشد.

یا یکی از اقسام سه گانه کلمه است و آن دو دیگر، اسم و فعل است.

در این صورت، حروف به دو دسته تقسیم می شوند:

الف. حروف هجا.

ب. «کلمه ای که بالوضع دلالت کند بر معنی غیر مستقل». (دهخدا، همان:

۸۸۴۷، ج ۶)

بر اساس تقسیم بندی اخیر، حروف در زبان عربی به دو قسم «معانی»

و «مبانی» تقسیم می شود که حروف هجا را حروف مبانی و سایر حروف را حروف معانی می نامند.

این حروف به علت افاده معنایی که در جمله می کنند و یا به این دلیل که بر معنایی خاص، دلالت می کنند حروف معانی، نامیده می شوند.

(عربی احمد، ۱۹۸۹: ۱۹۰)

از آنجا که در زبان عربی، با توجه به معیارها و ضوابط مختلف، تقسیم بندی های گوناگونی از حروف در جنبه های مختلف آن شده است؛ از میان این اقسام از حروف، تنها حروف جاره در حیطه این بحث قرار می گیرد؛ این حروف که از جایگاه ویژه ای در زبان عربی برخوردار هستند از این رو جاره، خوانده می شوند که معانی فعل را به اسم می کشانند و منتقل می کنند و برخی از نحوایان، نام دیگری بر آن اطلاق نموده اند و آن، «حروف الاضافه» می باشد؛ به این دلیل که این حروف، اسم و یا جانشین اسم را

به یکی از اجزای جمله ارتباط می دهند و هم چنین برخی دیگر از علمای مکتب کوفی بر این حروف، حروف الصفات اطلاق نموده اند از این رو که از ترکیب با اسم، صفتی می سازند مانند "تبعیض، تبیین". (ابن عقیل، ۱۳۸۶: ۵)

حروف جر، بسته به نوع اصالت و عدم اصالت آنها به سه دسته تقسیم می شوند:

۱. حروف جر اصلی و شبه اصلی

که مهمترین حروف جر هستند و از نظر کاربرد و تعداد، بیشتر آنها را در بر می گیرند؛ این ها پدیدآورنده ی معنایی خاص و جدید در جمله هستند که در این حالت، همراه با اسم مجرور پس از خود، نیازمند فعل و یا شبه فعلی هستند که پیش از آن ها به کار رفته است و در این حالت به خاطر وجود رابطه بین حروف جر و آن افعال یا شبه افعال، به جار و مجرور، شبه فعل می گویند.

۲. حروف جر زائد

این دسته از حروف، بیان گر معنای خاصی نیستند بلکه صرفاً بر مفهوم تاکید دلالت دارند، این چنین نیازمند متعلق نیستند؛ مانند حرف «باء» در "لست بمعلم".

۳. حروف جر شبه زائد

حروفي هستند که مانند حروف جر اصلی، بیان گر معنایی خاص در جمله هستند اما برخلاف آن ها نیازمند متعلق از افعال یا شبه افعال پیش از خود نیستند به این دلیل به آنها شبه زائمی گویند؛ مانند: "رَبَّ". (حسن، ۱۴۲۵: ۴۰۴)